

## הַלְבוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה פָּרָק ז

א. מִיְסוּדֵי הַדֵּת, לִידַע שֶׁהָאֵל מְנַבֵּא אֶת בְּנֵי הָאָדָם; וְאֵין הַנְּבוּאָה חָלָה אֶלָּא עַל חָכָם גָּדוֹל בְּחֻמָּה, גִּבּוֹר בְּמַדּוּתוֹ, וְלֹא יִהְיֶה יִצְרוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּדָבָר בְּעוֹלָם אֶלָּא הוּא מִתְגַּבֵּר בְּדַעְתּוֹ עַל יִצְרוֹ תָּמִיד, בְּעַל דַּעַה רַחֲבָה נְכוֹנָה עַד מְאוּד.

ב. אָדָם שֶׁהוּא מְמַלֵּא בְּכָל הַמַּדּוּת הָאֵלוּ, שָׁלֵם בְּגוּפוֹ, כְּשִׁיכָנֵס לַפְּרִדָּס וַיִּמְשֹׁךְ בְּאוֹתָן הַעֲנִינּוֹת הַגְּדוֹלִים הָרְחוּקִים, וְתִהְיֶה לוֹ דַּעַת נְכוֹנָה לְהִבִּין וּלְהַשִּׁיג, וְהוּא מִתְקַדֵּשׁ וְהוֹלֵךְ פּוֹרֵשׁ מִדְּרָכֵי כָּלֵל הָעָם הַהוֹלְכִים בְּמַחֲשַׁפֵּי הַזְּמָן, וְהוֹלֵךְ מְזַרְזוֹ עֲצָמוֹ וּמִלְמַד נַפְשׁוֹ שֶׁלֹּא תִהְיֶה לוֹ מַחֲשָׁבָה כָּלֵל בְּאַחַד מִדְּבָרִים בְּטָלִים, וְלֹא מִהֲבִלֵי הַזְּמָן וְתַחבּוּלוֹתָיו, אֶלָּא דַּעְתּוֹ תָּמִיד פְּנוּיָה לְמַעְלָה, קְשׁוּרָה תַּחַת הַכֶּסֶּא, לְהִבִּין בְּאוֹתָן הַצּוּרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַטְּהוֹרוֹת, וּמִסְתַּכֵּל בְּחֻמָּתוֹ שֶׁלֹּהֲקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּלָה מִצּוּרָה רִאשׁוֹנָה עַד טַבּוֹר הָאָרֶץ, וַיּוֹדַע מֵהֶם גָּדְלוֹ מִיַּד רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו.

ג. וּבַעֲת שֶׁתְּנוּחַ עָלָיו הָרוּחַ תִּתְעַרֵּב נַפְשׁוֹ בְּמַעֲלַת הַמְּלָאכִים הַנִּקְרָאִים אִישִׁים, וַיִּהְפֹּךְ לְאִישׁ אַחֵר, וַיִּבִּין בְּדַעְתּוֹ שְׂאִינוֹ כְּמוֹת שֶׁהָיָה, אֶלָּא שֶׁנִּתְעַלָּה עַל מַעֲלַת שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם הַחֻכְמָיִם: כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשִׂאוֹל, "וְהִתְנַבִּית עִמָּם; וְנִהְפְכָתָ, לְאִישׁ אַחֵר" (שְׁמוּאֵל א י, 1).

ד. הַנְּבִיאִים, מַעֲלֹת מַעֲלֹת הֵן: כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּחֻמָּה חָכָם גָּדוֹל מִחֲבֵרוֹ, כֵּן בְּנְבוּאָה נְבִיא גָדוֹל מְנַבִּיא. וְכֵלֶן אֵין רוֹאִין מֵרְאָה הַנְּבוּאָה אֶלָּא בַּחֲלוּם בַּחֲזִיוֹן הַלִּילָה, אוֹ בַּיּוֹם אַחֵר שֶׁתִּפְּלַע עָלֶיהֶן תִּרְדָּמָה: כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "בְּמֵרְאָה אֱלֹוִי אֶתוֹדַע, בַּחֲלוּם אֲדַבֵּר-בּוֹ" (בְּמַדְבָּר יב, 1).

ה. וְכֵלֶן, כְּשֶׁמִּתְנַבְּאִין, אֲבִרְיָהֶן מְזַדְעָזְעִין וְכוּחַ הַגּוּף כּוֹשֵׁל, וְעֲשֵׁתוֹנוּתֵיהֶם מְטַרְפוֹת וְתִשְׁאָר הַדַּעַה פְּנוּיָה לְהִבִּין מֵה שֶׁתִּרְאֶה: כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַבְרָהָם, "וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֹׁכָה גְדֹלָה, נִפְלֹת עָלָיו" (בְּרֵאשִׁית טו, יב); וְכֵמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּדַנְיָאֵל, "וְהוֹדִי, נִהְפֹךְ עָלַי לְמִשְׁחִית, וְלֹא עֲצָרְתִּי, כֹּחַ" (דַּנְיֵאֵל י, ח).

ו. הַדְּבָרִים שֶׁמוֹדִיעִין לְנְבִיא בְּמֵרְאָה הַנְּבוּאָה דֶּרֶךְ מִשְׁל מוֹדִיעִין לוֹ, וּמִיַּד יַחֲקֹק בְּלָבוֹ פֶּתֶרוֹן הַמִּשְׁל בְּמֵרְאָה הַנְּבוּאָה, וַיֵּדַע מֵה הוּא: כְּמוֹ הַסֵּלֶם שֶׁרָאָה יַעֲקֹוב אֲבִינוֹ, וּמִלְאָכִים עוֹלִים וַיּוֹרְדִים בּוֹ, וְהוּא הָיָה מִשְׁל לְמַלְכִּיּוֹת, וְשַׁעֲבוּדָן; וְכֵמוֹ הַחִיּוֹת שֶׁרָאָה יַחֲזִקְאֵל, וְהַסִּיר הַנִּפְּוֹת וּמִקַּל שֶׁקָּד שֶׁרָאָה יִרְמְיָה, וְהַמְּגָלָה שֶׁרָאָה יַחֲזִקְאֵל, וְהָאִיפָה שֶׁרָאָה זְכַרְיָה.

ז. וְכֵן שְׂאֵר הַנְּבִיאִים, יֵשׁ מֵהֶן אוֹמְרִין הַמִּשְׁל וּפִתְרוֹנוֹ כְּמוֹ אֵלוֹ; וַיֵּשׁ מֵהֶן אוֹמְרִין הַפֶּתֶרוֹן בְּלָבָד. וּפְעָמִים אוֹמְרִין הַמִּשְׁל בְּלָבָד בְּלֹא פֶתֶרוֹן, כְּמִקְצַת דְּבָרֵי יַחֲזִקְאֵל וְזְכַרְיָה. וְכֵלֶם, בְּמִשְׁל וְדֶרֶךְ חִידָה הֵם מִתְנַבְּאִים.

ח. כָּל הַנְּבִיאִים אֵין מִתְנַבְּאִין בְּכָל עֵת שִׁירְצוֹ, אֶלָּא מְכוֹנִין דַּעְתָּן וַיּוֹשְׁבִין שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב וּמִתְבּוֹדְדִין: שְׂאִין הַנְּבוּאָה שׁוֹרָה לֹא מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת וְלֹא מִתּוֹךְ עֲצָלוֹת, אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה. לְפִיכֹךְ בְּנֵי הַנְּבִיאִים, לְפָנֵיהֶם נָבֵל וְתָף וְחִלִּיל וְכִנּוּר, וְהֵם מִבְּקָשִׁים הַנְּבוּאָה; וְזֶה הוּא שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִמָּה מִתְנַבְּאִים" (שְׁמוּאֵל א י, ה) כְּלוּמַר מִהֲלָכִין בְּדֶרֶךְ הַנְּבוּאָה עַד שִׁינָּבְאוּ, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר פְּלוֹנִי מִתְגַּדֵּל.

ט. אלו שהם מבקשים להתנבא, הם הנקראים בני הנביאים. ואף על פי שמכונין דעתן, אפשר שתשרה שכינה עליהן, ואפשר שלא תשרה.

י. כל הדברים שאמרנו, הן דרך הנבואה לכל הנביאים הראשונים והאחרונים חוץ ממשה, רבנו ורבן שלכל הנביאים. ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים שכל הנביאים, בחלום או במראה; ומשה רבנו הוא ער ועומד, שנאמר "ובבא משה אל-אהל מועד, לדבר אתו, וישמע את-הקול" (במדבר יז, ט).

יא. כל הנביאים, על ידי מלאך; לפיכך רואין מה שהן רואין במשל וחידה. ומשה רבנו, לא על ידי מלאך, שנאמר "פה אל-פה אדבר-בו" (במדבר יב, ח), ונאמר "ודבר ה' אל-משה פנים אל-פנים" (שמות לג, יא), ונאמר "ותמנת ה', יביט" (במדבר יב, ח): כלומר שאין שם משל, אלא רואה הדבר על בריו בלא חידה בלא משל; הוא שהתורה מעידה עליו, "ומראה ולא בחידת" (שם), שאינו מתנבא בחידה אלא במראה, שרואה הדבר על בריו.

יב. כל הנביאים, יראין ונבהלין ומתמוגגים. ומשה רבנו, אינו כן; הוא שהכתוב אומר "פאשר ידבר איש אל-רעהו" (שמות לג, יא): כמו שאין אדם נבהל לשמע דברי חברו, כך היה כוח בדעתו שלמשה רבנו להבין דברי הנבואה; והוא עומד על עמדו שלם.

יג. כל הנביאים, אין מתנבאים בכל עת שירצו. ומשה רבנו, אינו כן, אלא כל זמן שיחפץ, רוח הקדש לובשתו ונבואה שורה עליו; ואינו צריך לכון דעתו ולהזדמן לה, שהרי הוא מכון ומזמן ועומד כמלאכי השרת. לפיכך מתנבא בכל עת, שנאמר "עמדו ואשמעה, מה-יצוה ה' לכם" (במדבר ט, ח).

יד. ובזה הבטיחו האל, שנאמר "לך, אמר להם: שובו לכם, לאהליכם. ואתה, פה עמד עמדי" (דברים ה, כו-כז). הא למדת שכל הנביאים, כשהנבואה מסתלקת, חוזרין לאהלם, שהוא צרכי הגוף כלן כשאר העם; לפיכך אינן פורשין מנשותיהן. ומשה רבנו, לא חזר לאהליו הראשון; לפיכך פרש מן האשה לעולם ומכל הדומה לה, ונקשרה דעתו בצור העולמים, ולא נסתלק ההוד מעליו לעולם וקרן עור פניו, ונתקדש כמלאכים.

טו. הנביא, אפשר שתהיה נבואתו לעצמו בלבד, להרחיב לבו ולהוסיף דעתו, עד שידע מה שלא היה יודע, מאותן הדברים הגדולים. ואפשר שישלח לעם מעמי הארץ, או לאנשי עיר או ממלכה, לבונן אותם ולהודיעם מה יעשו, או למנע אותם ממצעים הרעים שבידיהם; וכשמשלחין אותו, נותנין לו אות ומופת כדי שידעו העם שהאל שלחו באמת.

טז. ולא כל העושה אות ומופת, מאמינין אותו שהוא נביא: אלא אדם שהיינו יודעין בו מתחלתו שהוא ראוי לנבואה בחכמתו ובמעשיו, שנתעלה בהן על כל בני גילו, והיה מהלך בדרכי הנבואה ובקדשונה ופרישותה, ואחר כך בא ועשה אות ומופת ואמר שהאל שלחו מצוה לשמע ממנו, שנאמר "אליו, תשמעון" (דברים יח, טו).

יז. ואפשר שיעשה אות ומופת ואינו נביא, וזה האות יש לו

דְּבָרִים בָּגוּ; וְאָף עַל פִּי כֵן, מִצְוָה לִשְׁמָע לוֹ, הוֹאִיל וְאָדָם גָּדוֹל  
הוּא וְחָכָם וְרֹאיוֹ לִנְבוּאָה, מַעֲמִידִין אוֹתוֹ עַל חִזְקָתוֹ שֶׁבִּכְךָ  
נִצְטוּיָנוּ: כִּמּוֹ שֶׁנִּצְטוּיָנוּ לַחֲתוֹךְ הַדִּין עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים כְּשֵׁרִים,  
וְאָף עַל פִּי שְׁאִפְשֵׁר שֶׁהָעִידוֹ בְּשֶׁקֶר, הוֹאִיל וְכְשֵׁרִים הֵם אֲצִלָּנוּ,  
מַעֲמִידִין אוֹתָן עַל כְּשָׁרוֹתָן. וּבִדְבָרִים הָאֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, נֹאמֵר  
”הַנִּסְתָּרֵת לָהּ”, אֱלֹהֵינוּ; וְהַנִּגְלֵת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ” (דְּבָרִים כט, כח),  
וְנֹאמֵר ”כִּי הָאָדָם יֵרָאֶה לְעֵינָיִם, וְה’ יֵרָאֶה לְלֵבָב” (שְׁמוּאֵל א טז, ז).

## הַלְבוֹת יִסּוּדֵי הַתּוֹרָה פֶּרֶק ח

א. מִשֶּׁה רִבְּנוּ לֹא הֶאֱמִינוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי הָאוֹתוֹת שֶׁעָשָׂה:  
שֶׁהִמָּאֲמִין עַל פִּי הָאוֹתוֹת יֵשׁ בְּלִבּוֹ דְּפִי, שְׁאִפְשֵׁר שִׁיעֲשֶׂה  
הָאוֹת בְּלֹאט וְכִשְׁוֹף. אֲלֹא כָּל הָאוֹתוֹת שֶׁעָשָׂה בְּמִדְבָּר, לְפִי  
הַצֶּרֶךְ עֲשָׂאן לֹא לְהַבִּיא רֵאִיָּה עַל הַנְּבוּאָה: צֶרֶךְ לְהַשְׁקִיעַ אֶת  
הַמִּצְוִיִּים, קָרַע אֶת הַיָּם וְהַצִּלִּילָם בּוֹ. צָרְכָנוּ לְמִזּוֹן, הוֹרִיד לָנוּ  
אֶת הַמָּן. צָמָאוּ, בָּקַע לָהֶם אֶת הָאֶבֶן. כִּפְּרוּ בּוֹ עֲדַת קָרַח, בִּלְעָה  
אוֹתָם הָאֶרֶץ. וְכֵן, שָׁאֵר כָּל הָאוֹתוֹת.

ב. וּבִמָּה הֶאֱמִינוּ בּוֹ, בְּמַעֲמַד הַר סִינִי: שֶׁעֵינֵינוּ רָאוּ, וְלֹא זָר,  
וְאֲזַנֵּינוּ שָׁמְעוּ, וְלֹא אַחֵר הָאֵשׁ וְהַקּוֹלוֹת וְהַלְפִידִים. וְהוּא נִגָּשׁ  
אֶל הָעֶרְפֶּל, וְהַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו; וְאָנוּ שׁוֹמְעִים: מִשֶּׁה, מִשֶּׁה  
לֵךְ אָמַר לָהֶם כֹּךְ וְכֹךְ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר ”פָּנִים בְּפָנִים, דְּבַר ה’  
עִמָּכֶם” (דְּבָרִים ה, ד), וְנֹאמֵר ”לֹא אֶת-אֲבֹתֵינוּ, כָּרַת ה’ אֶת-הַבְּרִית  
הַזֹּאת” (דְּבָרִים ה, ג).

ג. וּמִנֵּין שֶׁבְּמַעֲמַד הַר סִינִי לְבַדּוֹ, הִיא הָרֵאִיָּה לִנְבוּאָתוֹ שֶׁהִיא  
אֱמֶת שְׂאִין בּוֹ דְּפִי שֶׁנֹּאמֵר ”הִנֵּה אֲנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בַּעֲבַת הָעָנָן,  
בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרֵי עֲמֹךְ, וְגַם-בְּךָ יֶאֱמִינוּ לְעוֹלָם” (שְׁמוֹת  
ט, ט): מִכָּלֵל שֶׁקֹּדֶם דְּבַר זֶה, לֹא הֶאֱמִינוּ בּוֹ נֶאֱמָנוֹת שֶׁהִיא  
עוֹמֶדֶת לְעוֹלָם, אֲלֹא נֶאֱמָנוֹת שִׁישׁ אַחֲרֶיהָ הִרְהוּר וּמַחֲשָׁבָה.

ד. נִמְצְאוּ אֵלּוּ שֶׁשָּׁלַח לָהֶם, הֵם הָעֲדִים עַל נְבוּאָתוֹ שֶׁהִיא אֱמֶת,  
וְאֵינוּ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לָהֶם אוֹת: שֶׁהֵם וְהוּא אֶחָד בְּדַבָּר, כְּשֵׁנִי  
עֲדִים שָׂרְאוּ דְּבַר אֶחָד בִּיחָד שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם עַד לַחֲבֵרוֹ שֶׁהוּא  
אוֹמֵר אֱמֶת, וְאֵין אֶחָד מֵהֶם צָרִיךְ לְהַבִּיא רֵאִיָּה לַחֲבֵרוֹ. כֹּךְ  
מִשֶּׁה רִבְּנוּ כָּל יִשְׂרָאֵל עֲדִים לוֹ אַחֵר מַעֲמַד הַר סִינִי, וְאֵינוּ צָרִיךְ  
לַעֲשׂוֹת לָהֶם אוֹת.

ה. וְזֶה הוּא שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתְּחִלַּת נְבוּאָתוֹ, בַּעֲת  
שֶׁנָּתַן לוֹ הָאוֹתוֹת לַעֲשׂוֹתָן בְּמִצְרַיִם, וְאָמַר לוֹ ”וְשָׁמְעוּ, לְקֹלְךָ”  
(שְׁמוֹת ג, יח): יָדַע מִשֶּׁה רִבְּנוּ שֶׁהִמָּאֲמִין עַל פִּי הָאוֹתוֹת, יֵשׁ בְּלִבּוֹ  
דְּפִי וּמַהֲרָהּר וּמַחֲשָׁב, וְהִיָּה נִשְׁמָט מִלִּילָךְ, וְאָמַר ”וְהֵן לֹא-  
יֶאֱמִינוּ לִי” (שְׁמוֹת ד, א) עַד שֶׁהוֹדִיעָנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵלּוּ  
הָאוֹתוֹת אֵינָן אֲלֹא עַד שִׁיעֲצֹאוּ מִמִּצְרַיִם; וְאַחֵר שִׁיעֲצֹאוּ וַיַּעֲמְדוּ  
עַל הָהָר הַזֶּה, יִסְתַּלַּק הַהֲרָהוּר שֶׁמַּהֲרָהִרִין אַחֲרֶיךָ, שְׁאֵנִי נוֹתֵן  
לְךָ כָּאֵן אוֹת שִׁיעֲדָנוּ שְׁאֵנִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּאֱמֶת מִבְּתַחֲלָה, וְלֹא יִשְׁאָר  
בְּלִבֶּן הַהֲרָהוּר. וְהוּא שֶׁהַכְּתוּב אוֹמֵר ”וְזֶה-לְךָ הָאוֹת, כִּי אֲנֹכִי  
שְׁלַחְתִּיךָ: בְּהוֹצִיאָךְ אֶת-הָעָם, מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת-הָאֱלֹהִים,  
עַל הָהָר הַזֶּה” (שְׁמוֹת ג, יב).

ו. נִמְצְאָתָ אוֹמֵר, שֶׁכָּל נְבִיא שִׁיעֲמַד אַחֵר מִשֶּׁה רִבְּנוּ, אֵין אָנוּ

מֵאֲמִינִין בּוֹ מִפְּנֵי הָאוֹת לְבַדּוֹ, כִּדִּי שֶׁנֶּאֱמַר אִם יַעֲשֶׂה אוֹת נִשְׁמַע לוֹ לְכָל מֶה שִׁיאָמַר; אֲלָא מִפְּנֵי הַמִּצְוָה שֶׁצִּוְּנוּ מֹשֶׁה בַּתּוֹרָה, וְאָמַר אִם נָתַן אוֹת, "אֵלִיו, תִּשְׁמָעוּן" (דברים יח, טו): כִּמוֹ שֶׁצִּוְּנוּ לַחֲתוֹךְ הַדָּבָר עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים, וְאָף עַל פִּי שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִין אִם אֱמֶת הֶעִידוּ אִם שָׁקֶר; כִּךְ מִצְוָה לִשְׁמַע מִזֶּה הַנְּבִיא, אִם הָאוֹת אֱמֶת אוֹ בִּכְשׁוֹף וְלֹא ט.

ז. לְפִיכֶךָ אִם עֶמֶד נָבִיא וְעָשָׂה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים, וּבִקֵּשׁ לְהַכְחִישׁ נְבוּאָתוֹ שֶׁלֹּא מֹשֶׁה רִבְּנוֹ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ; וְאָנוּ יוֹדְעִין בִּיחּוּד שְׁאוֹתֵן הָאוֹתוֹת בְּלֹאט וּכְשׁוֹף הֵן, לְפִי שֶׁנְּבוּאָת מֹשֶׁה רִבְּנוֹ אֵינָה עַל פִּי הָאוֹתוֹת כִּדִּי שֶׁנַּעֲרֹךְ אוֹתוֹת זֶה לְאוֹתוֹת זֶה, אֲלָא בְּעִינֵינוּ רְאִינוּהָ וּבְאֲזֵינוּ שָׁמַעְנוּהָ, כִּמוֹ שֶׁשָּׁמַע הוּא.

ח. הֵא לָמָּה הַדָּבָר דּוּמָה: לְעֵדִים שֶׁהֶעִידוּ לְאָדָם עַל דָּבָר שֶׁרָאָה בְּעִינָיו, שְׁאִינוּ כִּמוֹ שֶׁרָאָה שְׁאִינוּ שׁוֹמְעֵ לָהֶן, אֲלָא יוֹדַע בּוֹדָאֵי שֶׁהֵן עֲדֵי שָׁקֶר.

ט. לְפִיכֶךָ אָמַרְהָ תּוֹרָה שְׁאִם בָּא הָאוֹת וְהַמוֹפֶת, "לֹא תִשְׁמַע, אֶל-דְּבָרֵי הַנְּבִיא הַהוּא" (דברים יג, ד): שֶׁהָרִי זֶה בָּא אֵלֶיךָ בְּאוֹת וּמוֹפֶת, לְהַכְחִישׁ מֶה שֶׁרָאִיתָ בְּעִינֶיךָ; וְהוֹאִיל וְאֵין אָנוּ מֵאֲמִינִין בְּמוֹפֶת, אֲלָא מִפְּנֵי הַמִּצְוָה שֶׁצִּוְּנוּ מֹשֶׁה, הֵיאֵךְ נִקְבַּל מֵאוֹת זֶה שֶׁבָּא לְהַכְחִישׁ נְבוּאָתוֹ שֶׁלֹּא מֹשֶׁה, שֶׁרָאִינוּ וְשָׁמַעְנוּ.

### הַלְבוֹת יִסּוּרֵי הַתּוֹרָה פֶּרֶק ט

א. דָּבָר בְּרוּר וּמִפְּרָשׁ בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא מִצְוָה עוֹמֶדֶת לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים: אֵין לָהּ לֹא שְׁנוּי, וְלֹא גִרְעוֹן וְלֹא תוֹסֶפֶת, שֶׁנֶּאֱמַר "אֵת כָּל-הַדָּבָר, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוָה אֶתְכֶם אֹתוֹ תִּשְׁמְרוּ, לַעֲשׂוֹת: לֹא-תִסֹּף עָלָיו, וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ" (דברים יג, א); וְנֶאֱמַר "וְהִנְגַּלְתָּ לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד-עוֹלָם לַעֲשׂוֹת, אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת" (דברים כט, כח). הֵא לְמַדָּת שֶׁכָּל דְּבָרֵי תּוֹרָה, מְצוּיִן אָנוּ לַעֲשׂוֹתֵן עַד עוֹלָם; וְכֵן הוּא אוֹמֵר "חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם" (ויקרא ג, יז; ועוד שבעה מקומות), וְנֶאֱמַר "לֹא בַשָּׁמַיִם, הִיא" (דברים ל, ב). הֵא לְמַדָּת שְׁאִין נָבִיא רִשְׁאֵי לְחַדֵּשׁ דָּבָר, מַעֲתָהּ.

ב. לְפִיכֶךָ אִם יַעֲמֵד אִישׁ, בֵּין מִיִּשְׂרָאֵל בֵּין מִן הָאֻמוֹת, וַיַּעֲשֶׂה אוֹת וּמוֹפֶת וַיֹּאמֶר שֶׁה' שָׁלַחוֹ לְהוֹסִיף מִצְוָה, אוֹ לְגַרֵעַ מִצְוָה, אוֹ לְפַרֵשׁ בְּמִצְוָה מִן הַמִּצְוֹת פְּרוּשׁ שֶׁלֹּא שָׁמַעְנוּ מִמֹּשֶׁה, אוֹ שֶׁאָמַר שְׁאוֹתֵן הַמִּצְוֹת שֶׁנִּצְטָווּ בָּהֶן יִשְׂרָאֵל אֵינָן לְעוֹלָם וּלְדוֹרֵי דוֹרוֹת אֲלָא מִצְוֹת לְפִי זְמַן הָיוּ הָרִי זֶה נָבִיא שָׁקֶר, שֶׁהָרִי בָּא לְהַכְחִישׁ נְבוּאָתוֹ שֶׁלֹּא מֹשֶׁה; וּמִיתָתוֹ בַּחֲנֹק, עַל שֶׁהִזִּיד לְדָבָר בְּשֵׁם ה' אֲשֶׁר לֹא צִוְּהוּ, שֶׁהוּא בְּרוּךְ שְׁמוֹ צִוְּהָ לְמֹשֶׁה שֶׁהַמִּצְוָה הַזֹּאת "לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד-עוֹלָם" (דברים כט, כח), וְ"לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֹּב" (במדבר כג, יט).

ג. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה "נָבִיא אֲקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אַחֵיהֶם" (דברים יח, יח) לֹא לַעֲשׂוֹת דָּת הוּא בָּא, אֲלָא לְצוּת עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, וּלְהַזְהִיר הָעָם שֶׁלֹּא יַעֲבִרוּ עָלֶיהָ, כִּמוֹ שֶׁאָמַר הָאֲחֵרוֹן שִׁבְהֵם "זָכְרוּ, תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי" (מלאכי ג, כב).

ד. וְכֵן אִם צִוְּנוּ בְּדְבָרֵי הָרְשׁוֹת, כַּגּוֹן לָכּוּ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי אוֹ אֵל תִּלְכוּ, עָשׂוּ מִלְחָמָה הַיּוֹם אוֹ אֵל תַּעֲשׂוּ, בָּנוּ חוֹמָה זֹו אוֹ אֵל

תבנוה מצוה לשמע לו; והעובר על דבריו חייב מיתה בידי שמים, שנאמר "והיה, האיש אשר לא-ישמע אל-דברי, אשר ידבר, בשמי אנכי, אדרש מעמו" (דברים יח, ט). וכן נביא שעבר על דברי עצמו, והכובש נבואתו חייב מיתה בידי שמים; ובשלשתן נאמר "אנכי, אדרש מעמו".

ה. וכן אם יאמר לנו הנביא שנודע לנו שהוא נביא, לעבר על אחת מכל מצוות האמורות בתורה או על מצוות הרבה, בין קלות בין חמורות, לפי שעה מצוה לשמע לו. וכן למדנו מחכמים הראשונים, מפי השמועה: בכל, אם יאמר לך נביא עבר על דברי תורה, כאלהיו בהר הפרמל, שמע לו חוץ מעבודה זרה. והוא, שיהיה הדבר לפי שעה כגון אליהו בהר הפרמל, שהקריב עולה בחוץ, וירושלים נבחרה, והמקריב בחוץ חייב כרת. ומפני שהוא נביא, מצוה לשמע לו; וגם בזה נאמר "אליו, תשמעון" (דברים יח, טו).

ו. ואלו שאלו את אליהו ואמרו לו, נעקר מה שכתוב בתורה "פן-תעלה עלתיך, בכל-מקום, אשר תראה" (דברים יב, יג) היה אומר לא, אלא המקריב בחוץ לעולם חייב כרת, כמו שצוה משה; אבל אני היום אקריב בחוץ בדבר ה', כדי להכחיש נביאי הבעל.

ז. ועל הדרך הזאת, אם צוו כל הנביאים לעבר לפי שעה, מצוה לשמע להם; ואם אמרו שהדבר נעקר לעולם מיתתן בחנק, שהתורה אמרה "לנו ולבנינו, עד-עולם" (דברים כט, כח). וכן אם עקר דבר מדברים שלמדנו מפי השמועה, או שאמר בדין מדיני תורה שה' צוה לו שהדין כן הוא והלכה כדברי פלוני הרי זה נביא שקר, ויחנק אף על פי שעשה אות: שהרי בא להכחיש תורה שאמרה "לא בשמים, היא" (דברים ל, יב). אבל לפי שעה, שומעין לו בכל.

ח. במה דברים אמורים, בשאר מצוות; אבל בעבודה זרה אין שומעין לו, ואפלו לפי שעה. ואפלו עשה אותות ומופתים גדולים, ואמר שה' צוהו שתעבד עבודה זרה היום בלבד, או בשעה זו בלבד הרי זה דבר סרה על ה'; ועל זה צוה הכתוב ואמר "ובא האות והמופת . . . לא תשמע . . . כי דבר-סרה על-ה' אלהיכם" (דברים יג, י-יב): שהרי זה בא להכחיש נבואתו שלמשה. ולפיכך גדע בודאי שהוא נביא שקר, וכל שעשה בלאט וכשוף עשה; ויחנק.